

భాస్కర శతకము

67 ఉత్పలమాలలతో, 42 చంపకమాలలతో మారవి వెం కయ్య కవి గారు
వ్రాసిన ఈ భాస్కర శతకము ఒక విజ్ఞాన భాండాగారం. ఎక్కడై నాటపు
కనపడితే క్షమించి సరిద్ద మని విన్నపము.

ఉ. శ్రీ గల భాగ్యశాలి కడజేర గ వత్తు రు తారు దారె దూ
రాగమన ప్రయ సమున కాదట నోర్చి యునైన నిల్వ ను
ద్యోగము చేసి, రత్న నిలయుండని కాదె సమస్త వాహిన ల్
సాగరు జేర లె ల్ల ముని సన్నత! సద్గు రుమూర్తి ! భాస్కరా!

ఉ. అంగన నమ్మరాదు తన యంకెక స రాని మహాబలాడ్య వే
భంగుల మాయలోడ్డి చె టుపం దలపెట్టె ! వివేక యైన సా
రంగధరుం బదంబులు కరంబులు గోయగ జే సె, దొల్లి చి
త్రాంగి యనేక ముల్ నుడువరాని కుయుక్తు లు పన్ని భాస్కరా!

ఉ. అక్కరపాటు వచ్చు సమయంబున, జుట్ట ము లొక్కరొక్కరి
న్మక్కువ నుద్ధ రిం చుటలు మైతి క, జూడగ యుక్త మే సుమీ
యొక్కట; నీటిల ొమెర క నోడల బండ్లు ను బండ్ల నోడలున్
దక్కక వచ్చుచుండుట నిదానము గాదె తలంప భాస్కరా!

చ. అడిగిన యట్టి యాచకుల యాశలెఱుంగక లోభవర్తి యై
 కడపిన ధర్మదేవ త యొకానొక యప్పుడు నీదు వాని కె
 య్యె డలనదెట్లు పాలు తమకేచచ్చినె యె చ్చుటనై న లోగలన్
 గుడువగ నీనిచో గెర లి గోవులు తన్నునుగాక భాస్కరా!

చ. అతిగుణహీన లోభికిఁ బదార్థ ము గల్గి న లోకయుండి నన్
 మితముగఁ గాని కల్మిగల మీదట నై న భుజింపఁడిం పుగా
 సతమని నమ్ము దేహ మును సంపదనేఱు లు నిండి పాఱిన న్
 గతుకఁగ జుచుఁ గుక్క తన కట్ట డ మీఱక యెం దు భాస్కరా!

చ. అదను దలంచి కూర్చి ప్రజ నాదరమొప్పు విభుండు కోరిన న్
 గదినో పదార్థ మిత్తు రటు కానగ వేగ మె కొట్టి తెం డనన్
 మొదటికొ మోసఱాబోదుగు మూలముగోసి నఁ బాలు గల్గు నే
 పిదపి న గాక భూమిఁ బశుబృందము నెవ్వరికైన టాస్కరా!

చ. అనఘుని కైన ఁ జేక లు న్నన్ద రునిఁ గూడి చరిం చునంతలో
 మన మెం యంగ నప్పుడవమానము కీడ ల ధరి త్రియ ందు నే
 యనువునై నఁ దప్పవు యదార్థ ఱానది యె ట్టు లన్నచో
 నినుమును గూర్చి యగ్ని నలయింపదె సమ్మె టపెట్టు భాస్కరా!

చ. అలఘుగుణ ప్రసో ధు డగు నట్టి ఘనుండొకఁ డిట్టెం డై తనున్
 వలచి యొకిం చు కేమి డి నవానికి మిక్కి లి మే లుచేయ లగా
 తెలి సి కుచే లు డొక్క కొణిదొం డడుకుల్ దనకిచ్చినన్ మహా
 ఫలదుఁడు కృష్ణు డత్యధి క భాగ్యములాతని కీ? టాస్కరా! 8

చ. అవనివిభుండు నేర పరిష్కార చరియి చినిన గొల్చువార లె
 ట్ల వగుణ లై ననేమితునులన్నియుఁ జేక పలు వారిచోత నే
 ప్రవి మలనీతిశాలి యగు రాముని కార్యము మర్కటంబులే
 తవిలి యొనర్పవే జలధి దాటి సురారులఁ ద్రు చి భాస్కరా!

ఉ. ఆదరమింత లేక నరుడాత్మబలోన్న తి మంచివారికి
 భేద ము చే యుటం దనదు పేంకి కే గీడ గు ముట్టలమొ
 ర్వాద హిర ణ్యపూర్వకశిపన్ దనుజుండు గుణాడ్యుడై న ప్ర
 హ్లా దున కెగ్గం చేసే ప్ర శయంబును బొందఁడె మున్ను భీష్మరా!

ఉ. ఆరయ నెం త నేర పరిష్కార చరి యించిన వాని దాపునన్
 గౌరవమొప్పఁగూర్చు నుపకారి మనుష్యుఁడు లేక మేల ప చే
 కూరదదెట్లు పహత్తు గడ గూడునెచూడఁ బదాటువన్నె బం
 గారములోన నైన వెలి గారము కూడక యున్న భాస్కరా!

ఉ. ఈ కీతి నర్థ కాంక్ష మదినా ప్పడు పాయక లోకులెల్ల సం
 రక్షకుడైన సత్ప్రభ పని రాకలు గోరుదు రెం జుద్రిక
 పేక్ష ల జెలంగి చంద్రు డుదయించు విధంబునకై చకోరపుం
 బకులు చూడవే యె దు రపార ముదంబును బూని భాస్కరా!

ఉ. ఈ జగమందు దా మనుజుఁడెం త మహాత్మకుడైన దైవ మా
 తేజ ము తప్పఁ జూచు నె డఁ ద్రిమ క్కరి కోట్లెట్లు న న్మహా
 రాజకుమారుడైన రఘురాముఁడు గాల్ప డఁ గాయలాకులున్
 భోజనమై తగన్పనికే బోయిం పడె మున్ను భాస్కరా!

చ. ఉరుకరుణాయుతుండు సమయోచిత మాత్య దలంచి యుగ్రవా
 క్షరుపత జుపి నన్ ఫలము గల్గు ట తధ్యముగాఁఁడుంబుదం
 బురిమి నయంతనే కురియ కుండునె వర్ష ము లోకరక్షణ
 స్థి రతరపారుపంబున నశేష జనంబు లెఱుంగ భాస్కరా!

చ. ఉరుగుణవంతుఁడొడ్డు తనకొం డపకారము చే యునప్పడుం
 బరహిత మే యొనర్చు నొకపట్టు న నైన ను గేడ ౧౬ జే యగా నెఱు
 గఁడు; నిక్కమేక ద యదె ట్లి ణువ్వుము; బట్టి యంతయుం
 దరువఁగఁ జొచ్చినం బెర ౧గుతాలిమినీయదె వె స్వీభాస్కరా! 15

చ. ఉరుబలశాలి నంచు; దను నొల్ల ని యన్య పతివ్రతాంగనా
 సురతము గోరెనోని కడసుమ్మది భూతికి; బ్రా ణహాని యో
 శిరములు గూల రాఘవునిచే దశకంఠుఁడు ద్రు ంగివోవఁడే
 యెఱు ౧౬గక సీ త కాసపడి యిఱ్ఱు ల భృత్యులఁ గూడి భాస్కరా!

ఉ. ఉరక వచ్చు; బాటు పడకుండిన నైన ఫలం బదృష్ట మే
 పారఁగఁ గల్గు వానికీ; బ్ర యాసము నొందిన దేవ దానవుల్
 వారలటుండఁగా నడుమ వచ్చిన శౌరికీ; గల్గె గాదె స్సం
 గారపు; బ్రో వు లక్ష్మి యును గొస్తు భరత్నము రెం డు భాస్కరా!

ఉ. ఉరక సజ్జ నుండొది; గి యుండిన నైన దురాత్యకుండు ని
 మ్కారణమోర్వలోక యపకారము చేయ ౧ట వాని విద్యగా
 చీరలు నూరుటంకములు చేనొ డివ్చై నను బెట్టె నుండఁగా;
 జేం చినింగివో; గొఱుకు చిమ్మట క్షేపింబు? భాస్కరా! 18

ఉ. ఎట్టు గా బాటుపడ్డ నోక యించుక ప్రా ప్త ము లేక వస్తు వుల్
 పట్టు పడంగ నేర ప్రభిబద్ధి సురావళి గూడి రాక్షసుల్
 గట్టు పెక ల్చి పాల్కడలి గవ్వముచేసో మధిం చి రంతయున్
 వెట్టి యె గాక యేమ నుభవించిరి వారమృతంబు భాగ్యురా!

చ. ఎడపక దుర్బ నుండోరుల కెం తయుఁ గీడొనరిం చుఁ గాని యే
 యెడ లను మేల యసేయ డొక యించుకయై; జీవుర్యు దాఁ
 జెడఁ ది ను నెం తెకొక పుడుసెం డు జలంబిడి పెం ప నేర య్చినే
 పొడవగుచున్న పుష్పఫల భూరుహ మొక్కటిన్నై న భాగ్యురా!

ఉ. ఎడ్డె మనుష్యుడే మె టుఁగు నిన్నె ది నంబులు గూడి యుండిన న్
 దొడ్డ గుణాడ్యనందుఁ గల తోరపు వర్త నల్లె బ్ర జ్ఞ ఁ బే
 ర్వడ్డ వివేక' ; గోచిపాకము నాలుకగా కెఱ యగునే
 తెడ్డె ది కూరలోఁ గలయఁ ద్రిమ మ్మరుచుండి ననై న్నిభాగ్యురా!

ఉ. ఎప్పడదృష్ట తా మహి ణ్ముంచుక పాటిల యనప్పడిం పు సొం
 పొప్పచు నుండుఁగాక యది యొప్పని రూపుమాయుఁగా
 నిప్పన నంటియ యన్న యతి నిర్మ లినాగ్ని గురుప్రకాశముల్
 దప్పి న నట్టి బొగ్గు నకు దా నలుపెం తయుఁ బుట్టు భాగ్యురా!

ఉ. ఏగతిఁ బాటుపడ్డఁ గలదే భువి నల్పునకుమగ్రతా
 భోగము భాగ్యరేఖ గల పుణ్యనకుంబలెభూరి సత్త్వసం
 యోగ మదేభ కుంభయుగళోత్థి త మాంసము నక్కకూనకే
 లాగు ఘటిం చు! సిం హము దలంచినఁ జేక యె గాక భాగ్యురా!

ఉ. ఏడ నన్న రుడుండు నటకే గు నన్న రుడు న్న రుడున్నచో
 జూడగ నొల్ల డె ట్ల న్నకుద్ద గుణస్థి తి నీగ పూయముం
 గూడిన పుంటివై నిలువ గోరిన యట్టు లు నిల్వ నేర చ్చినే
 సూడిద (బెట్ట) నె న్నుదుటి చొక్కపు గస్తు రి మీద ఖిస్కరా!

ఉ. ఏల సమస్త విద్యల నొకిం చుక భాగ్యము గల్గి యుండి నన్
 జాలు, ననేక మార్గ ముల సన్నుతికెక్క నదె ట్లొ కో యనన్
 రాలకు నేడ విద్యలు తిరంబుగ దేవ రూపు చే సి నన్
 త్రా లి నమస్కరిం చి ప్రస వంబులు పెట్ట రె మీద ఖిస్కరా!

ఉ. ఒక్కడె చాలు నిశ్చల బలోన్నతుడెం తటి కార్యమైన (దా
 జక్క నొనర్చు గౌరవులసంఖ్యలు పట్టి న దేన ఎకోటలం
 జిక్కగనీక తత్ప్ర బల సే న ననేక శిలీముఖంబులన్
 మొక్కపడంగ జేసో తుదముట్ట డె యొక్కకింటి ఖిస్కరా!

ఉ. కట్ట డ దప్పి తాము చెడ ఎ కార్యము జే యుచు నుండిం నీ దో
 బుట్టి న వారిన్నా న విడి పోవుట కార్యమౌదాంధ్యముం
 దొట్టి న రావణాసురునితో నెడ బాసి విభీషణాఖ్యు డా
 పట్టు న రాము జేం చిరపట్ట ము గట్టు కొనడె ఖిస్కరా!

ఉ. కట్ట డ యై నయట్టి నిజకర్మము చుట్టు చు వచ్చి యే గతం
 బెట్ట నొ పె ట్టి నయట్ల నుభవింపక తీరదు మీదుగా
 గట్టు క వ్రే లుడంచు దలక్రిం దుగ గట్టి రె యెవ్వరై న నా
 చెట్ట న గబ్బిలంబులకు జేసో న కర్మముగాక భాస్కరా!

ఉ. కట్ట డ లోని కాలమున గాదు శుభం బోరులెంతవారు చే
 పట్టి ననైన మర్చున కు భాగ్యము రాదనుటె ల్ల గల్ల కా
 దెట్ట ని పల్కిననుశరథేశ వసి ఘ్న లు రామమూర్తి కిన్
 బట్ట ము కట్ట గోరి రది పాయక చేక ఎఱనోటు భాస్కరా!

ఉ. కానగ చేర గ బోలఁ డతికర్ముఁడు నమ్మిక లెన్ని చే సిన ం
 దానది నమ్మి వానికడ డాయఁగ బోయిన హాని వచ్చు న
 చ్చో నది యెట్ల ; నోఱుకు చూపుచు నొడ్డి న బోను మేల గా
 బోనని కానకాసపడి పోవుచుఁ గూలదెఁ గొక్కు భాస్కరా!

ఉ. కాని ప్రయో జనంబు సమకట్ట దు తా భువి నెంత విద్యవాఁ
 డైన ను దొడ్ల రాజు కొడుకై న నమోఱు పట్టి వి
 ద్యానిధి సర్వవిద్యలకుదానె గురుండు వినాయకుండు దా
 నేన గు రీతి నుండి యు నదేమి టి కాడఁడు భాస్కరా! 31

ఉ. కామిత వస్తు సంపదలు గల్గు ఫలం బోరు లాసపడ్ల చో
 నేమి యుఁ బెట్ట డేని సిం యే టిక నిప్పలమున్నఁ బోయినన్
 బ్రా మికపడ్లలోకులకుఁ బండగ నే మది యెం డి పోవగా
 నేమి ఫలంబు చే దు విడదెన్న టిక్కైన ముసిం డి ఖాస్కరా!

ఉ. కారణమై న కర్మములు కాక దిగంబడ వెన్ని గొందులం
 దూఱిన నెంతవారలకుదొల్లి పరీక్షితం శాపభీతుడై
 వారిధి నొప్పు నుప్పురిగ పైఁ బది లంబుగ దాగి యుండి నం
 గ్రూరభుజంగ దంతహతిఁ గూలడె లోకులెఱుంగ భాస్కరా! 32

చ. కులమున నక్కడక్కడ నకుంరిత ధార్మి కుండొక్కండొక్కండే
 కలిగెడ ఎగాక పెం దఱుచు గల్గ గ నేరచెట్టు చెట్టు నన్
 గలుగగ నేర చ్చినే గొడుగు కామలు చూడగ నాడనాడ నిం
 పలరగ నొక్కటొక్కటి నయంబున జేక ఎరుగాక భాస్కరా!

ఉ. క్రూ ర మనస్కులౌ పతులఁ గొల్చి వసిం చిన మంచివారికన్
 వారి గుణంబె పట్టిడ ఎ వర్త న వాటిఁ టూదురీజ లో
 దారలు గౌతమీముఖమహానదు లంబుధిఁ గూడి నంతనే
 క్షారముఁ జెం దవే మొదలి కట్ట డ లన్నియుఁ దప్పి భాస్కరా!

ఉ. గి ట్టు ట కేడఁ గట్ట డ లిఖించిన నచ్చటఁ గాని యెం డుచో
 బుట్ట దు చావుజానువుల పున్కల నూడి చి కాశిఁ జావగా
 ల్గ ట్టి న శూద్రక ఎన్ భ్రమ లఁ గప్పచుఁ దద్వి ధి గుఱ్ఱ మౌచు నా
 పట్టు నఁ గొంచు మఱ్ఱి కడఁ బ్రా ణము దీనో గ దయ్య! భోక్తురా!

చ. ఘనబలసత్త్వ మచ్చుపడఁ గల్గి న వానికి హాని లేనిచో
 దనదగు సత్త్వమే చెర చుఁ దనవుదెట్ల న నీరు మిక్కి లిన్
 గిన ఎక వసిం చినన్ జెఱు ఎవు కట్ట కు సత్త్వము చాలకున్నచో
 గనుమలు పె ట్టి నట్ట నడి గండి తెగ ంబడకున్నె 3భాస్కరా!

చ. ఘనుడగు నట్టి వాడు నిజకార్య సముద్ధ రణార్థ మై మహిం
 బనివడి యల్పమానవునిఁ బ్రా ర్థ నఁ జే యుట తప్పగాదుగా
 యనఘతఁ గృష్ణ జన్మమున నా వసుదే వుడు మీఁద టెత్తు గాఁ
 గనుగొని గాలిగాని కడ కాళ్ళకు మ్రొ క్కడే నాడు భాస్కరా!

చ. ఘనుడొకవేళ గీడ్పడిన గమ్మణతని లేమి బాపగా
 గనుగొన నొక్క సత్త భువుగాక నరాధము లోపరెం దధుం
 బెన యె జెట ఎవెం డి నట్టి తఱి బె ల్లు న మేఘ యెడు గాక నీటితో
 దనుపఁ దుషారముల్ శతశతంబులు చాలునటయ్య భాస్కరా! 39

ఉ. చంద్రక ళావతంసు కృపచాలనినాఁడు మహాత్ముడైన యదా
 సాంద్రవి భూతిఁ బాసి యొక జాతివిహీన యని గొల్చియుంట యొ
 గిం ద్ర నుత్రాంఘి పద్మ మతిహీన త నొందుట కామరూ
 శ్చంద్రు ఁడు వీరబాహుని నిజంబుగఁ గొల్వఁడె నాఁడు భాస్కరా! 40

ఉ. చక్కఁదలంపగా విధి వశంబున నల్పుని చే తనైన ; యదా
 జిక్కి యవస్థ లం బొరలుఁ జె ప్పగరాని మహాబలాధ్యుఁడన
 మిక్కి లి సత్త్వ సంపదల మీఱిన గంధగజంబు మావటీఁ
 డెక్కి యదల్చి కొట్టి కుది యించిన నుండదె యొర్చి భాస్కరా! 41

చ. చదువది యెం త గల్గిన రసజ్ఞ త యించుక చాలకున్న నా
 చదువు నిర్ధ కంబుగుణ సంయుతులెవ్వరు మెచ్చ రెచ్చటం
 బదనుగ మంచికూర నలపాకము చేసిన నైన నందు నిం
 పొదవె ఁ నుప్ప లేక రుచి పుట్ట గ నేర్చు నటయ్య భాస్కరా! 42

ఉ. చాలఁ బవిత్రవంశమున సంజనితుండగునేని యెట్టి దు
 శ్శీలునినై నఁ దత్కుల విశేష ముచే నొక పుణ్యుఁడెంతయుం
 దాలిమి నుద్ధ రిం చునముధానిధిఁ బుట్ట గఁగాదె శంభుఁడా
 హలాహలానలంబు గళమందు ధరిం చుట పూని భాస్కరా! 43

ఉ. చేం బలాధిపుం డెంఁ గి చెప్పి న కార్యము చే యకుండిన న్
 బారము ముట్ట లేడొక నె పంబున దాజెడ నెట్టి ధన్యుడున్
 బోరక పాండుపుత్రు లకు భూస్థ లిభాగము పెట్ట మన్న కం
 సారిని గాకుచేసి చె డడాయెనొ కౌరవభర్త ఊస్కరా!

ఉ. చేనో న దుష్ట చే ఱ్ట నది చెప్పక నేర ప్పనఁ గప్పి పుచ్చి తా
 మూసిన యంతటన్ బయలు ముట్ట క యుండ దదెట్లైగివ్తె
 బూసి న బంగరుం జె దరి పోవఁ గడంగిన నాఁడు నాటికన్
 దాసిన రాగి గానబడ దా జనులెల్ల రెఱుంగ భాస్కరా!

చ. తగిలి మదంబుచే నె దింఁ దన్ను నెఱుంగక దొడ్డ వానితో
 బగఁగొని పోరుటె ల్ల నతిపామరుడై చె డుటిం తెగాక తా
 నెగ డి జయింపనేర డది నిక్కము తప్పదాల్చిల ిపలన్
 దెంఁ యొక కొండతో దగరు డీకొని తాకిన వేఱ్ఱురా! 46

చ. తడవగ రాదు దుష్ట గుణుఁ దత్వ మెఱుంగక యెవ వ్వరైన నా
 చెడ గుణ మిట్లు వల్వదని చెప్పి న గక్కోమిత్తు డై
 కడుఁ దెఁ గఁ జూచుఁగామఱుగఁ గాగిన తైల ము నీటిబొట్టు పై
 బడునెడ నాక్షణంబెగ సి భగ్గు న మండక యున్న భాస్కరా!

చ. తనకు ఫలంబు లేదని యె దం దలపోయఁడు కీం్త గోరు నా
 ఘన గుణశాలి లోకహిత కార్యము మిక్కి లి భారమైన మే
 లనుకొని పూను; శేష ఁడు సహస్ర ముఖంబుల గాల్చి గోతొ
 ననిశము మోవడే మఱి మహాభరమైన ధరిత్రి ఊస్కరా!

చ. తనకు నదృష్ట రేఖ విశదంబుగఁ గల్గి న గాని లేనిచో
జనునకు నెయ్యో యడన్ బరుల సంపదవల్ల ఫలంబు లేదుగా
కనుగవ లెస్సగా దెలి వి గల్గి న వారిక' గ్రాక గుడ్డి కిన్
కనబడు నెట్లం వెన్నో లలుఁ గాయగ నందోక రూపు భాస్కరా!

ఉ. తాలిమితోడుతం దగవు దప్పక నేర్పరి యొప్పదప్పలం
బాలన సే యఁ గాకట నుపాయవిహీన యెడ సే యనేర క్షినే
పాలను నీరు వేటం పరుపంగ మరాళ మెఱుంగుగాని మా
ర్జా లమెఱుంగునే తదురు చారురసజ్ఞ త బూన భాస్కరా!

ఉ. తాలిమితోడ గూరిమి యతఘ్నునకె య్యె డ నుత్త మోత్త ముల్
మేలొనరిం చినన్ గుణము మిక్కి లి కీడ బుఱుపిల్ల కున్
బాలిడి పెం చిన స్విషము పాయగ నేర్చినె దాని కోటలం
జాలగ నంతకంత కోక చాయను, హెచ్చును గాక భాస్కరా!

చ. తెలి యని కార్యమెల్ల యడతేర్చుట కొక్క వివేక' యజ్ఞోనన్
వలయు నట్లె న దిద్దం కొనవచ్చు ప్రయో జన మాంద్య మేమి యుం
గలగదు; ఫాలమందుఁ దిల కం బిడునప్పడు చే త నద్ద ముం
గలిగిన యజ్ఞుఁ జే సికొనుఁ గాదె నరుండది చూచి భాస్కరా!

ఉ. దక్షుడు లేని యింటి కిఁ బదార్థ ము వేఱొక చోటనుండి వే
లక్షలు వచ్చుచుండిన యబలాయనమై యనఱు గాదు ప్ర
త్యక్షము; వాగులున్ వఱదలన్నియు వచ్చిన నీరు నిల్చునే
అక్షయమైన గండి తెగొ నట్టి తటాకములోన ఖాస్కరా!

ఉ. దానపరోపకారగుణ ధన్యత చిత్త ములోన నె ప్పడున్
 లేని వివేక శూన్యనకు లేములు వచ్చినవే ల సంపదల్
 పూనినవేళ నొక్కసరి పోలునజేకున కర్ణ రాత్రీయం
 దైన నదేమిట్ట పగలైన నదేమి యు లేదు భాస్కరా!

ఉ. దానము సే యు గోరి న వదాన్యన కీ యుగ శక్తి లేనిచో
 నైన బరోపకారమునకై యొక దిక్కున దెచ్చి యైన నీ
 బూనును; మేఘుండంబుధికి బోయి జలంబుల దెచ్చి యాయడే
 వాన సమస్త జీవులకు వాంఛిత మింపెన లార భాస్కరా!

ఉ. దానము జేయ నేర ని యధార్మి కు సంపద యుండి యుండియన్
 దానె పలాయనంబగుట తధ్యముబూరుగు మ్రా ను గాచినన్
 దాని ఫలంబులూరక వృథాపడి పోవవె యెం డి గాలిచే
 గానలలోన నేమి టికి గాకుబోజ్యములొట భాస్కరా! 56

చ. నడవక చిక్కి లేమియుగునాడు నిజోదర పోషణార్థ మై
 యడిగి భుజించుటల్ నరుల కారంభ్యంగ్యముకాదు; పాండవుల్
 గడు బలశాలులేవురు నఖండవిభూతి దొలంగి భైక్ష్యముల్
 గుడువరె యేక చక్ర పురి గుంతియు దారొకచోట భాస్కరా!

చ. నుడువుల నేర్చు చాలని మనుష్యుడెఱింగక తప్పనాడి నం
 గడు గృపతో జె లంగుదురు కాని యదల్పరు తజ్ఞు ల్లెద
 ప్పటడుగులు వెట్ట చున్న డుచునప్పడు బాలుని ముద్దు చే యగా
 దొడుగుదు రిం తెకాని పడఁద్రో యుదురె యెవ రైన ఖోస్కరా!

ఉ. నేంచి బుద్ధి మంతుడతి నీతివివేక ము దెల్పినం జెడం
 గారణమున్నవాని కది కైకొనగూడదు నిక్కమేరా
 చారుడు రావణాసురుడసహ్యమునొందడే చేటుకాలముం
 జేరవయైన నాడు నిరసించి విభీషణ బుద్ధి భాస్కరా!

చ. నొగిలి నవేళ నెంతటి ఘనుండును దన్నొక రొక్క నేర్పుతో
 నగపడి ప్రోది సేయక తనంతట బల్మికిండు నిక్కమే
 జగమున నగ్నియైన గడు సన్నగిలంబడి యవిష్టనం
 బెగయగద్రోచి యూదక మఱిట్లు రవుల్కొన నేర్పు భాస్కరా!

ఉ. పండి తులైన వారు ది గువం దగనుండుల్పుడొక్కడు
 ధండత బీరమెక్కిన బుధ ప్రక రంబులకేమిల్ గున్
 కొండొకకోతి జెట్టం కొనకొమ్మల నుండగ్రిం దాండ బే
 రుండ మదేభ సింహానికురంబములుండవె చేంచి భాస్కరా!

ఉ. పట్ట గ నిక్కుచున్ మదము బట్టి మహాత్ముల దూలనాడినం
 బట్టి న కార్యముల్ చెడను బ్రాణమువోవు నిర్ధ దోషముల్
 పుట్టు మహేశు గాదని కుబుద్ధి నొనర్చిన యజ్ఞ తంత్రమల్
 ముట్టక పోయిదక్షునికే మోసము వచ్చె గదయ్య భాస్కరా!

చ. పరహిత మైన కార్య మతిభారము తోడి ది యై న బూను స
 త్పురుషుడు లోకముల్పొగడ బూర్వమునందొక ణాలవర్ష మున్
 గురియ గ జొచ్చినన్ గదిసో గొబ్బున గోజనరక్షణార్థ మై
 గొనినొక కేల నెత్తె నట కృష్ణుడు ఛత్రమం భాతీఖాస్కరా!

చ. పలుచని హీన మానవుడు పాటి దలంపక నిష్ఠు రోక్షు లం
 బలుకుచు నుండుగాని, మతి భాసురుడై న గుణప్రపక్తార్లు డ
 ప్పలుకులఁ బల్కబోవఁడు నిబద్ధి గ నె క్లవెత్తి కుండఁ దా
 దొలకుచునుండుఁ గాని మఱితొల్కునె నిండుఘటంబు భాస్కరః#

చ. పలుమఱు సజ్జ నుండు ప్రి యభాషలె పల్కుఁ గరోరవాక్యముల్
 బలుకఁడొకానొకప్పుడు నవి పల్కినన్ఁ గీడ నను గాదు నిక్కమే
 చలువకు వచ్చి మేఘ నఁడొక జాడను దా వడగండ్ల రాల్చినన్
 శిలలగు నోటు వేగిర మె శీతలనీరము గాక భాస్కరః!

ఉ. పాపపుఁ ద్రో వవాని కొకపట్టు న మేన న వికాసమొందిన న్
 లోపల దుర్గుణంబె ప్రబ లుం గద! నమ్మగఁ గూడ దాతనిన్
 బాపటకాయకున్ నునుపు పైప యుల్లి నఁ గల్గు గాక యే
 రూపున దానిలోగల విరుద్ధ పుఁ జేద న శించు భాస్కరః

ఉ. పూనిన భాగ్యరేఖ చె డిపోయిన పిమ్మట నెట్టి మానవుం
 డైన ను వాని నెవ్వరుఁ బ్రియంబునఁ బల్కరు పి ల్వరెచ్చటం
 దానది యెట్లొ కోయనినఁ దద్యము పుష్పమువాడి వాసనా
 హీన త నొంది యున్న యెడ నె వ్వరు ముట్టు దురయ్య భాస్కరా!

ఉ. పూరి త సద్గుణంబు గల పుణ్యన కిం చుక రూప సంపదల్
 దూరములైన వాని యె డ దొడ్ల గఁ జూతురు బుద్ధి మంతు లె
 ట్లారయగొగ్గు లైన మఱి యందుల మాధురి చూచి కాదె ఖ
 ర్జూ ర ఫలంబులం ప్రి యము చొప్పడ లోకులు గొంట భాస్కరః!

ఉ. ప్రల్ల దనంబుచే నెఱుక పాటోక యింతయులేక యెచ్చటన్
 బల్లి దుండై న సత్పు భు నబద్ధ ముల్లాడి నఁ గుంఠోదు
 ట్ల ల్ల సభాస్థ లిం గుమతులై శిశుపాలుఁడు దంతవక్త్రు ఁడుం
 గల్ల లు గృష్ణు నుం బలికి కాదె హతంబగుటె ల్ల భూక్తురా!

ఉ. ప్రేమ ను గూర్చి యల్పునకుఁ బె ద్ద తనంబును దోడ్డ వానికిం
 దా మతితుచ్చపుంబని నెద ం బరికం పగ యాయరాదుగా
 వామకరంబుతోడఁ గడువం గుడిచి త నపానమార్గ ముం
 దోమఁగ వచ్చునే మిగులఁ దోచని చే తగు గాక భాస్కరా!

చ. ఫలమతి సూక్ష్మమై నను నృపాలుడు మంచిగుణాఙ్కరై నచో
 నెల మివివేక లలాతని కపేక్ష యొన్నరుదెట్లం చంద్రిక
 విలసనమైన ఁ దా మనుభవింపఁ జకోరము లాసఁ జేర వే
 చలువ గలట్టి వాఁడగుటఁ జందురు నెం తయుఁ గోరి భాస్కరా!

ఉ. బంధుర సద్గుణాఖ్యుఁ డొక పట్టు న లంపట నొందియై న దు
 స్సంధిఁ దలంపఁ డన్యులకుఁ జాల హితం బొనరిం చుఁ గ్రతీక
 గంధపుఁ జెక్క రాగిలి చుఁ గాదె శరీర ల కుత్సవార్థ మై
 గంధములాత్మఁ బుట్ట ఁ దఱుఁగంబడి యుండుటలెల్ల భాస్కరై!

చ. బలము దొలంగు కాలమునఁ బ్రా భవసంపదలెంత ధన్యుఁడనన్
 నిలుపుకొనంగనోపఁ డది నిశ్చయమర్జు నుఁడీ శ్వరాదులం
 గెలి చినవాఁడు బోయలకు గీడ్ పడి చూచుచుఁ గృష్ణ భార్యలు
 బలువుర నీయఁడే నిలువఁ బట్ట సమర్థు ఁడు గాక భాస్కరై!

చ. బలయుతుడై నవేళ నిజ బంధుడు తోడ్పడు గాని యాతడే
 బలము తొలంగెనోని తన పాలిటి శత్రువెట్లు పూర్లుడై
 జ్వలనుడు కాన గాల్చు తఱి సఖ్యము జూపును వాయుదే వుడా
 బలియుడు సూక్ష్మదీప మగు పట్టు న నార్పదె గాలి భాస్కరా!

ఉ. బల్లి దుడైన సత్ప్రభ ఎవు పాయక యుండిన గాని రచ్చలో
 జిల్ల రవారు నూలుగురు సేవిన దేజ ము గల్గ దె య్యె డన్
 జిల్ల ని చందురుండె డసి సన్నపు జుక్కలు కోటి యున్న
 జిల్లు నె వె న్నె లల్ జగము జీకటులన్నియు బాణ్యురా! 75

చ. భుజబల శౌర్యవంతులగు పుత్రుల గాంచిన వారి కెయ్యో డన్
 నిజహృదయేవో తార్థ ములు నిక్కము చేక ఎఱు గుంతిదేవి కి న్
 విజయబలాఢ్యుడర్జు నుడు వీరపరాక్రమముప్ప దేవ తా
 గజమును దెచ్చి తల్లి వ్ర తకార్యము దీర్పడె తొల్లి భోక్కురా!

ఉ. భూనుతులై న దేవ తలు పూర్వము కొందఱు వావివర్త నల్
 మాని చరిం పరో యనుచు మానవులట్ల చరిం పబోతు
 భోనిదులన్నియుం దనదు పుక్కి ట బట్టె నగస్యు డంచు నా
 పూనిక కెవ్వడోపు నది పూర్వమహత్వమ ఎ సుమ్ము భాస్కరా!

ఉ. భూపతి కాత్యబుద్ధి మది బుట్ట నిచోట బ్రధానులెంత ప్ర
 జ్ఞా పరిపూర్ణు లైన గొనసాగదు కార్యక్షయదక్షులై
 యోషిన ద్రోణ భీష్మ కృప యోధులనేక ఎలు గూడి కౌరవ
 క్షాపతికార్యమేమ యిన జాలిరె చే యగ నాడు భాస్కరా!

ఉ. భూరి బాలాడ్యుడైన (దలపోయక విక్రమ శక్తి చే నహం
కారము నొందుటల్ తగవు గాదతడొక్కె డ మోసపోవుఁ గా
వీరవరణ యు డ్దలు నుఁడు వింటికి నే నధిక యండ నంచుఁ దా
నూరక వింటి నెక్కి డఁగ నోపడు కృష్ణు ఁడు భాగ్యురా! 79

ఉ. భ్రష్టు న కర్ణ వంతులగు బాంధవులొందఱు గల్గి నన్ నిజా
దృష్ట ము లేదు గావున దరిద్ర త (బాపఁగల్గెమృత్యుపా
దృష్టి ని నిల్పి లోకుల కతిస్థి రసంపద లిచ్చు లక్షి యా
జ్యేష్ఠ కదేట'కిం గలుగఁజే యదు తోడనె పుట్టిరిభాస్కరా!

చ. మదిఁ దను నాసపడ్డ యెడ మంచిగుణోన్నతుఁడెట్టి హీన యనిన్
వదలఁడు మే లుపట్టు న నవశ్యము మున్నుగ నాదరిం చుఁగా
త్రిద శ విమానమధ్యమునఁ దెచ్చి కృపామతి సారమేయ మున్
మొదల నిడండె ధర్మజుఁడు మూఁగి సురావళి చూడ భాస్కరా!

ఉ. మాటల కోర్వజాలఁ డభిమానసమగుఁడు ప్రా ణహానియౌ
చోటులనైన (దానెద యరు చూచుచునుఁడొలంకు లోపల
న్నీట మునింగిన ప్పు డతి నీచము లాడి న రాజరాజు పో
రాట మొనర్చి నేల బడఁడాయె నె భీముని చే త భాగ్యురా!

ఉ. మానవనాథుఁ డాత్మరిపృ మర్మ మెఱిం గిన వాని నేలి నం
గాని జయింపలే డరులఁ గార్ముకదక్షుఁడు రామభద్రు (డా
దానవనాయకున్ గెల యఁ దా నెట యలోపుఁ దదీ షాభికా
పానసుధ నివభీషణుఁడు తార్కొని చెప్ప కయున్న భాస్కరాశి

ఉ. మానవుఁ డాత్మకీర్తి మగు మంచిప్రయో జన మాచరిం చుచోఁ
గానక యల్పుఁడొక్కఁ డది గాదని పల్కిన వాని పల్కుకై
మానగఁజూడఁడా పని సమంచిత భోజనవేళ నీఁగ కా
లూనిన వంటకంబు ది నకుండఁగ నేర్పుగునోటు భాస్కరా!

ఉ. మానిని చెప్ప నెట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె ట్లె
హాని ఘటిం చునే ఘనునికైన నసంశయ్య పైఁ గృపా
హీన తఁ బల్కిననీదశరథేశ్వరుఁ డంగన మాటకై గుణాం
భోనిధి రాముఁ బాసి చనిపోవఁడె శోకముతోడ భాస్కరా!

చ. మునుపోనరిం చు పాతక మమోఘము జీవులకెల్ల యా
వెనకటి జన్మమం దనుభవింపక తీఱదరాఘవుండు వా
లిని బడనేనీ తా మగుడ లీల యదూర్ధ్వవుఁడై కి రాతుచే
వినిశిత బాణపాతమున వీడ్కొనఁడే తన మేన ౨ భాస్కరా!

ఉ. రాకొమరుల్ రసజ్ఞు నిఁ దిరంబుగ మన్నన నుంచినట్లు భూ
లోకమునందు మూఱుఁ దమ లోపలనుంపరు; నిక్కమే కదా!
చేకొని ముద్దు గాఁ జదువు చిల్కను బెం తురుగాక పెం తురే
కాకము నెవ్వరైన శుభకారణ సన్మునిసేవ్య భాస్కరా!

ఉ. లోకములోన దుర్జనుల లోతు నెఱుంగక చే రరాదు సు
శ్లో కుఁడు చేఁనిం గవయఁజూతురు చే యుదు రెక్కసక్కె ముల్
కోకిల యగన్నచోట గుమికూడి యసహ్యపుఁ గూతలార్చుచుం
గాకులు తన్నవే తఱివికాయము తల్ల డమంద భాస్కరాళి!

ఉ. లోను దృఢంబుగాని పెన ఎలోభిని నమ్మి యసాధ్యకార్యముల్
కానక పూనునే నతఁడుగక్కునగూలును; నోటి పుట్టి పై
మానవుఁ డెక్కో పోవ నొకమాటు బుటుక్కున ముంపకుండునే
తానొకలోతునం గెడ సి దానిఁ దరిం పగ లేక భాస్కరా!

ఉ. వంచన యింతలేక యెట ఎవంటి మహాత్ముల నాశ్ర యించినం
గొంచెమె కాని మేల ఎ సమకూడ దదృష్ట ము లేనివారికిన్
సంచితబుద్ధి బ్రహ్మ ననిశంబును వీపున మోచునట్టి రా
యంచకుఁ దమ్మితుండ్లు దిన నాయెఁ గదా ఫలమేమిస్కరా! 90

ఉ. వట్టు చుఁ దండ్రి యత్యధవర్త నుడైన నుగాని వానికిం
బుట్టి న పుత్త క ఎండు తన పుణ్యవశంబున దొడ్డ ధన్యుడౌ
నెట్ట న మఱ్ఱి విత్తు మునుపెం తయుఁ గొంచెమె ఎ దానఁబుట్టు నా
చెట్టె మహిమాన్న తత్వమును జెం దదె శాఖలనిండి భాస్కరా!

చ. వలనుగఁ గానలందుఁ బ్ర తివర్త మునం బులి నాలుగైద ఎ పి
ల్ల లఁ గను దూడనొక్కటి నిలం గను ధేన ఎపు రెం డుమూఁడు నేఁ
డుల కటులై న బె బ్బులి కుటుంబము లల్పములాయె నాలమం
దలు గడువచ్చి ఁ జెం దవె యధర్మము ధర్మముఁ దెల్ ప్ప భాస్కరా!

చ. వలవదు క్రూ రసంగతి యవశ్య మొకప్పుడు సేయ బెడ్డ చోఁ
గొలదియౌ ఁ గాని యెక్కవలు గూడఁజ్ఞములపాకు లోపలం
గలసిన సున్న మించుకయకాక మఱిం చుక యె క్కువైన చో
నలుగడఁ జుట్టు చుట్టు మని నాలుక పొక్కక యున్నె భాస్కరా!

ఉ. వానికి విద్యచేత సిం వచ్చె నటంచును విద్య నేర్వగా
 బూనిన బూనుగాక తన పుణ్యము చాలక భాగ్యరేఖ కుం
 బూనగ నె వ్వడోపుసరిపో చె వి పెం చును గాకదృష్ట తా
 హీన ఎడ కర్ణ భూషణము లొట్టు గడిం పగిన్వోపురా! 94

ఉ. సంతత పుణ్యశాలి నొక జాడను సంపద వాసి పోయితా
 నంతట బోక నె ట్టు కొని యప్పటి యట్ల వసిం చియుండు
 సాంతమునందు జందురుని నన్ని కళల్ పెడ బాసి పోయినం
 గాంతి వహిం పడబోటి తిరుగంబడి దేహ మునిండ భాస్కరా!

చ. సకలజన ప్రీ యత్వము నిజంబుగ గల్గి న పుణ్యశాలి కొ
 క్కొకయెడ నాపదై న దడవుండదు వేగ మె పాసి పోవుగా
 యకలుషమూర్తి యై న యమృతాంశుడు రాహువు తన్ను మ్రిం గినం
 డకటక మాని యుండడె ! దృఢస్థి తి నెప్పటి యట్ల భిక్షురా!

చ. సన్నత కార్యదక్షుడొక చాయ నిజప్ర భ యప్రకాశమై
 యున్నపుడైన లోకులకు నొండక మే లొనరిం చు సత్త్వ సం
 పన్నుడు భీముడా ద్వి జుల ప్రాణము కావడె యేక చక్రమం
 దెన్నికగా బకాసురుని నేపన రూపడగిం చి భాస్కరా!

చ. సరసగుణ ప్ర పూర్ణు నకు సన్నపు దుర్గుణ మొక్కవేళ యం
 దొరసిన నిటు నీకు దగునో యని చెప్పి న మాన నేర్చుగా
 బురద యొకిం చుకంత తము బొంది న వేళ ల జిల్ల విత్తు పై
 నొరసిన నిర్మలత్వమున నుండవె నీరములెల్ల భాస్కరా!

చ. సరసదయాగుణంబుగల జాణ మహిం గడు నొచ్చియుం
 దఱచుగ వాని కాసపడి దాయగ వత్తు రు లోకులెట్ల నం
 జెఱ కురసంబు గానుగను జిప్పి లిపోయిన మీదఁ బిప్పి యై
 ధరఁ బడి యున్నఁ జేర వె ముదంబునఁ జీమలు పెక ల్క భాస్కరా!

ఉ. సారవివేక వర్త నల సన్నుతికెక్కి న వారిల ాపలం
 జేంిన యంత మూడులకుఁ జేప డ దానమెట్ట లన్నఁ గా
 సారములోన హంసముల సంగతి నుండెడి కొంగపిట్ట కే
 తీరునఁ గల్గ నేర చ్చను దదీయ గతుల్ దలపోబుక్కరా! 100

ఉ. స్థా నముఁ దప్పి వచ్చునెడఁ దానె టువంటి బలాఢ్యుఁడున్ నిజ
 స్థా నికుడైన యల్పుని కతంబున నైన ను మోసపోవుగా
 కానల లోపలన్ వె డలి గంధగజం బొకనాఁడు నీటిల ా
 గానక చొచ్చినన్ మొసలి కాటుకు లోబడదటోటు భాస్కరా! 101

చ. సింగ లవాని కె య్యె డలఁ జేసో న మే లది నిప్పలం బగున్
 నెఱిగి గాదు పే దలకు నేర చ్చునఁ జేసో న సత్ఫలంబగున్
 వఱపున వచ్చి మేఘ ాడొక వర్ష ము వాడి న చేల మీదటం
 గురినో న గాక యంబుధులఁ గుర్వగ నే ఖిలంబు భాస్కరా! 102

చ. సింివ లెనేని సిం హగుహ చెం త వసిం చినఁ జాలు సిం హముల్
 కరుల వధిం పగా నచటఁ గల్గు ను దంతచయంబు ముత్యముల్
 హరువుగ నక్కబొక్క కడ నాశ్ర యమంది న నేమిల్లె డుం
 గొరినో ల ా దూడతోకలును గొమ్ములు నెమ ల్కలుగాక భాస్కరా!

చ. స్థి రతర ధర్మవర్త న బ్ర సిద్ధి కి నెక్కి నవాని నొక్క ము
 ప్కరుఁ డతినీచవాక్యములఁ గాదని పల్కిన నమ్మహాత్ముఁడుం
 గొఱత వహిం పఁడయ్యె; డకుంతిత పూర్ణ సుధాపయోధిల[ం]
 నరుగుచుఁ గాకి రెట్ట యిడిన ందున వొట్టుత భాస్కరా! 104

చ. స్ఫురతర కీం్తి మంతులగు పుత్తు ల గాంచినఁగాక మూడము
 ప్కరులఁ గనంగఁ దేజ ములు గల్గ వుగఱుణికి^{లి} తాంగుళా
 భరణము లంగుళంబుల శుభస్థి తిఁ బెట్టి నఁగాక గాజు టుం
 గరములు పెట్టి నందున వికాసము గల్గు నటియ్యున్కరా! 105

ఉ. సేన గ వాంచితాన్నము భుజింపఁగలప్పుడు కాక లేనిచో
 మేన లు డస్సి యుంట నిజమేక ద దేహ లల కగ్ని హోత్రు డౌ
 నే నిజభోజ్యముల్ గుడుచు నేని యుఁ బుష్టి వహిం చు లేనినా
 డూని విభూతిలోనడఁగి యుండఁడె తేజ ము తప్పి భాస్కరా!

ఉ. హాళి నిజప్ర బుద్ధి తిరమైన విధంబునఁ బెట్టు బుద్ధు లా
 వేళ లకంతె కాని మఱి వె న్కకు నిర్లభ్యమకాంతి యె
 న్నాళులకుండుఁ గాని యొకనాడు పదంపడి సానఁ బట్టి నన్
 దాళియు నుండునే యినుప తాటకఁ జాయలు పోక భాస్కరా! 107

ఉ. హీ నకులంబునందు జనియించినవారిక[ి] సద్గుణంబు లె
 న్నే నియుఁ గల్గి యున్న నొక నేర ము చెం దకపోయ్యుముల్
 భూనుతిఁ గాంచియు బురదఁ బుట్టు ట వల్ల సుధాకరోదయం
 బైన నసహ్య మొందవె వ్రీయ ంబునఁ జూడఁగ లేక భాస్కరా!

ఉ. ఇంచుక నేర్ప చాలక విహీన తఱ జెం దిన నా కవిత్వము
మించు వహించె నీకతన మిక్కిలి యెట్ల నఱ దోలుబొమ్మలు
మంచివివేక' వాని తెర మాటున నుండి ప్రశస్తి రీతి నా
డించిన నాడవే జనుల డెం దము నింపవె ప్రీతి భాగ్యురా!